

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi vientitakuulain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan vientitakuulakia muutettavaksi siten, että Valtiontakuukeskuksen myöntämien vientitakuiden kokonaisvastuuraja korotettaisiin 45 miljardista markasta 47 miljardiin markkaan ja että laissa tarkoitettujen erityisriskinottoon liittyvien vientitakuiden enimmäisvastuuraja korotettaisiin 2 miljardista markasta 4 miljardiin markkaan. Erityisriskinottoon liittyvä valtuuden korotus on tarkoitettu kohdistaa IVY-alueelle. Lisäksi investointitakuita koskeva 1 miljardin markan enimmäisvaltuuden raja ehdotetaan poistettavaksi laista ja investointitakuita voitaisiin myöntää vientitakuulain kokonaisvaltuuksien puitteissa silloin, kun investointitakuu soveltuu hankkeeseen liittyvän tappionvaaran eli riskin kattamiseen.

Lakia ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että vientitakuita voitaisiin antaa vasta-

takuuksena luotonantajan ja viejän ohella suoraan ulkomaiselle ostajalle tai rahoittajalle. Edelleen lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että vientitakuu voitaisiin myöntää myös silloin kun pankki suorittaa niin sanotun hiljaisen remburssin vahvistamisen tai muulla tavalla kattaa sitoumuksen, jonka ulkomainen pankki antaa tilaajan puolesta viejälle. Samalla vientitakuiden kattavuutta ja oikeudellista muotoa koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettaviksi siten, että vientitakuu voitaisiin myöntää kattamaan hankkeeseen liittyviä rahoitusriskejä joko osittain tai kokonaan ja että se voitaisiin antaa myös omavelkaisena takauksena tai muuna vastuositoumuksena.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1. Vastatakuun myöntäminen tilaajalle

2 §:n 1 momentin 4 kohta. Vastatakuuta käytetään vakuutena tilanteissa, joissa viejä toimitussopimuksesta tai muusta sitoumuksesta johtuen on sitoutunut järjestämään tilaajalle vakuuden esimerkkinä vakuus toimitus- tai takuuajalle. Vastatakuu voidaan nykyisin myöntää luotonantajalle vastavakuudeksi viejän puolesta tai viejälle vakuuden perusteettoman tai poliittisen tapahtuman aiheuttaman käyttöönoton varalta.

Voimassa oleva vientitakuulaki (479/1962) ei salli vastatakuun myöntämistä suoraan tilaajalle. Viejä joutuu tämän johdosta maksamaan takuumaksun sekä Valtiontakuukeskukselle, jäljempänä takuukeskus, että provision pankille, vaikka tilaaja olisi valmis hyväksymään takuukeskuksen tilaajalle antaman suoran vakuuden.

Lainkohtaa ehdotetaan muutettavaksi edellä esitetyistä syistä siten, että takuukeskus voisi antaa tarvittaessa vastatakuun myös suoraan tilaajalle. Käytännössä on tullut esille tarve myöntää vastatakuuta suoraan tilaajalle kansainvälisissä viennin rahoituspaake-

teissa sekä Euroopan unionin komission rahoittamissa hankkeissa, joihin pienet ja keskisuuret yritykset tarjoavat teknisiä tai muita konsultointipalveluja.

1.2. Ulkomaisen pankin antamat sitoumukset

2 §:n 1 momentin 4 a kohta. Remburssitakuu voidaan myöntää pankille, joka vahvistaa remburssin ulkomaisen niin sanotun avaajapankin pyynnöstä. Remburssi on avaajapankin ulkomaisen tilaajan puolesta antama viejälle osoitettu sitoumus siitä, että avaajapankki viejän esittämiä asiakirjoja vastaan maksaa kauppahinnan. Vahvistaessaan remburssin pankki sitoutuu suorittamaan viejälle maksun kantaen tappionvaaran eli riskin siitä, että ulkomainen avaajapankki on maksukykyinen. Useimmiten edellä mainittu järjestely tapahtuu kauppakamarien kansainvälisten remburssisääntöjen mukaisesti.

Remburssin vahvistaminen voidaan kansainvälisten remburssisääntöjen mukaisesti suorittaa vain silloin, kun avaajapankki sitä pyytää. Pankki voi kuitenkin suostua kattamaan ulkomaisesta pankista aiheutuvan riskin takaamalla viejälle pankin maksukyvyyn. Tämä niin sanottu hiljainen vahvistus ei ole kansainvälisten remburssisääntöjen tunnustama. Voimassa olevan vientitakuulain säännösten puitteissa remburssitakuu voidaan myöntää vain vahvistetulle remburssille. Viejiä kannalta on kuitenkin ongelmallista, että remburssitakuu ei ole käytettävissä, vaikka pankki olisi valmis kattamaan riskin ulkomaisen pankin maksukyvyistä edellyttäen, että se voi jakaa riskiä takuukeskuksen kanssa.

Takuukeskukselta on tiedusteltu vientitakuita tilanteessa, jossa ulkomainen pankki takaa tilaajan maksukyvyyn viejälle tai tämän pankille antamalla vastuusitoumuksen kuten esimerkiksi pankkitakauksen, jota eivät koske kansainväliset remburssisäännöt. Koska tällaista vastuusitoumusta ei voida pitää remburssina, ei remburssitakuuta voida voimassa olevan lain säännösten mukaan myöntää. Pankin ja viejän kannalta suojautumistarve on kuitenkin vastaava kuin remburssin ollessa kyseessä.

Takuukeskuksen toimintaedellytyksiä ehdotetaan esityksessä laajennettavaksi siten, että vientitakuu voitaisiin myöntää pankille myös silloin, kun pankki kattaa viejälle ti-

laajan puolesta annetun muun vastuusitoumuksen kuin remburssin tai kun pankki suorittaa kattamisen viejälle muulla tavalla kuin vahvistamalla remburssin kansainvälisten remburssisääntöjen mukaisesti.

1.3. Vientitakuun kattavuus ja oikeudellinen muoto

3 §:n 1 momentti. Vientitakuiden kattavuutta ja oikeudellista muotoa koskevaa 3 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi ensinnäkin siten, että vientitakuu voisi kattaa viennin yhteydessä syntyvän tappionvaaran myös kokonaisuudessaan. Toiseksi momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että vakuutustyyppisen vientitakuun ohella myös muut sitoumusmuodot kuten omavelkainen takaus tai täytetakuus olisivat käytettävissä.

Rahoitusmarkkinoiden kehityksestä johtuvan vientitakuun tarve käyttää entistä joustavammin muun muassa takuukatteen, oikeudellisen luonteen ja takuun edellyttämien vakuuspakettien osalta. Takuiden kehittämistarvetta on esiintynyt sekä pk-yrityksille että suurasiakkaille myönnettävien takuiden yhteydessä. On esiintynyt esimerkiksi tarve käyttää takuutuotteita, jotka eivät oikeudelliselta muodoltaan ole luokiteltavissa tavanomaisiksi vientitakuiksi. Takuukeskus toimii myös yhä useammin yhteishankkeissa kansainvälisten rahoittajien kanssa. Tällöin on usein kyse merkittävistä hankkeista, jotka sisältävät monimutkaisia vakuus- ja rahoitusjärjestelyjä. Mukanaolo näissä hankkeissa edellyttää yleensä tuotteiden muokkaamista muiden hankkeen rahoittajien ja hankkeeseen osallistuvien kulloisiakin tarpeita vastaaviksi ja tydyttäväiksi.

Vientitakuuta myönnetään viejille annettavien takuiden ohella myös koti- ja ulkomaisen pankkien ja muiden rahoituslaitosten antamien luottojen ja takauksien vakuudeksi. Sekä pankkien että viejiä taholta on esitetty toivomus siitä, että vientitakuut olisivat myönnettävissä perinteisesti käytetyn vakuutustyyppisen takuumuodon lisäksi myös omavelkaisina takauksina tai muina vastuusitoumuksina. Vastuusitoumuksella tarkoitetaan takuukeskuksen antamaa sitoumusta, joka kattaa vientiin tai ulkomaille suuntautuvaan investointiin liittyvää tappionvaaraa. Sitoumus voisi olla oikeudelliselta muodoltaan ja sisällöltään erilainen riippuen muun muassa rahoitusmarkkinoista, kohde-

maasta, yksittäisestä vientihankkeesta tai riskienhallinnan asettamista vaatimuksista. Vastuusitoutuminen voisi olla esimerkiksi ehdoitta maksettava niin sanottu on demand-takaus. Pankin kannalta vientitakuun oikeudellisella muodolla ja ehdoilla on keskeinen merkitys silloin, kun se harkitsee vientitakuun käyttöä ja sen arvoa vakuutena.

Vientitakuulain 2 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla takuukeskus on voinut myöntää vientitakuuta vastavakuudeksi pankille tai muulle vakuudenantajalle silloin, kun kyseinen vakuuden antaja antaa vakuuden ulkomaiselle tilaajalle suomalaisen viejän puolesta. Kyseistä lainkohtaa ehdotetaan esityksessä (kohta 1.1) muutettavaksi siten, että takuukeskus voisi myöntää vakuuden suoraan tilaajalle. Lainkohdassa tarkoitetut vakuudet annetaan useimmiten omavelkaisina takauksina tai ehdoitta maksettavina on demand-takauksina. Ehdoitta maksettavan vastuusitoutumisen perusteella sen saaja voi esittää vastuusitoutumisen antajalle maksuvaatimuksen perustelematta syytä vaatimukselleen. Eräissä Lähi-idän maissa tämänkaltaisten vastuusitoutumusten käyttö on lähes säännönmukaista. Niiden käyttö on yleistynyt viime vuosina myös muilla Suomen viennin markkina-alueilla. Suomalaisten pankkien kokemusten mukaan jopa puolet eräisiin EU-maihin myönnettyistä viejien puolesta annetuista pankkitakauksista on ehdoitta annettuja. Tähän kehitykseen perustuen takuukeskuksella tulisikin olla aikaisempaa joustavammata mahdollisuudet käyttää eri sisältöisiä vastuusitoutumuksia myöntäessään vientitakuuta.

Lainmuutoksen tavoitteena on monipuolistaa vientitakuiden käyttömahdollisuuksia ja siten saattaa vientitakuut vastaamaan muutuneiden rahoitusmarkkinoiden tarpeita. Samalla muutoksella edistettäisiin takuukeskuksen kykyä toimia sekä koti- että ulkomaisella rahoitussektorilla ja kykyä sopeutua jäljempänä 4. kohdassa tarkoitetun direktiivin voimaantullessa keskipitkän ja pitkän maksuajan takuutoiminnan harmonisointiin.

1.4. Erityisriskinottoa koskeva enimmäisvastuuraja

3 § 2 momentti. Takuukeskus on vientitakuutoiminnassaan sidottu Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) vientiluottoja koskevaan niin sanottuun kon-

sensusopimukseen ja Euroopan unionin (EU) sääntelyyn. Takuukeskus noudattaa myös vientitakuulaitosten yhteistyöelimen Bernin Unionin puitteissa tehtyjä suosituksia ja ohjeita. Näissä säädöksissä, sopimuksissa ja ohjeissa on varsin yksityiskohtaisesti säännelty muun muassa eri vientituotteiden osalta enimmäislaina-ajat, noudatettavat korot ja takaisinmaksuohjelmien rakenne.

Vientitakuulain 2 a §:n 2 momentin nojalla valtioneuvosto voi erityisistä syistä valtuuttaa takuukeskuksen myöntämään vientitakuuta silloinkin, kun vientiin, sen rahoittamiseen tai viennin kohdemaahan sisältyvä riski on niin suuri, ettei vientitakuuta takuukeskuksen normaalin riskinharkinnan puitteissa voida myöntää tai kun vientitakuu myönnetään riskinharkinnan kannalta tavallisuudesta poikkeavilla ehdoilla. Perusteena erityisriskinotolle ovat lähinnä ulko-, kauppa- ja kehitysyhteistyöpoliittiset tavoitteet sekä viennin edistäminen. Kauppapolitiittisena tavoitteena on tarjota suomalaisille yrityksille yhdenvertaiset mahdollisuudet kattaa riskejä vientitakuilla kuin mitä muiden maiden takuulaitokset tarjoavat maissaan toimiville yrityksille. Erityisriskinottovaltuuden käyttöön voi olla perusteena myös tarve maa-kohtaisen, maariskiharkintaan perustuvan enimmäisriskinottomahdollisuuden ylitykseen, riskinoton muodostuminen liian suureksi suhteutettuna takuukeskuksen vastuisiin tai tarve poiketa riskinottopolitiikan normaalista perusteista esimerkiksi koskien luottoaikoja, takuumaksuja, takuukatetta ja vakuuskäytäntöä. Takuita myönnettäessä noudatetaan kuitenkin aina kansainvälisiä sopimuksia ja EU:n sääntelyä.

Lain perustelujen mukaan valtioneuvosto määrittelee kauppa- ja teollisuusministeriön esityksestä ja takuukeskuksen johtokunnalta saadun ehdotuksen perusteella maat, joissa riski on huomattava, mutta joiden osalta kuitenkin on laissa tarkoitettuja erityisiä syitä käyttää 2 a §:n 2 momentin mukaista valtuutta. Ennen esityksen tekemistä valtioneuvostolle kauppa- ja teollisuusministeriön tulee pyytää ehdotuksesta ulkoasiainministeriön ja valtiovarainministeriön lausunnot.

Valtion vastuun kannalta erityisriskinottovaltuuteen perustuva riskinotto on samanlaista kuin normaalin riskinottopolitiikan perusteella myönnettyjen vientitakuiden yhteydessä. Valtio vastaa viime kädessä niistä tappioista, joita aiheutuu, jos luotonsaajana oleva valtio, yritys tai yhteisö tai niiden ta-

kaaja ei suoriudu luoton takaisinmaksusta.

Takuukeskuksen edellyttämien vakuuksien osalta on tavoitteena myös erityisriskinotossa noudattaa kulloinkin takuukeskuksessa noudatettavaa vakuuspolitiikkaa. Lähtökohdana takuukeskuksen osallistumiselle luottojärjestelyihin usein on, että luoton takaisinmaksamiseen liittyvää riskiä voidaan pienentää tai hallita vakuuksilla, vakuusjärjestelyillä tai rahoitusjärjestelyn sopimusehdoilla. Vientitakuuta voidaan myöntää usein myös ilman vakuuksia. Projektiriskinotossa on tyyppillistä, että rahoittajat pyrkivät käyttämään kaikkia edellä mainittuja vaihtoehtoja riskien pienentämiseksi ja hallitsemiseksi. Vakuuksina voivat olla ostajan maan hallituksen takaus, ostajan pankin takaus, omistusoikeuden pidätys, kiinnitykset tai muut vakuudet silloin kun ne ovat käytettävissä. Takuukeskus voi myös edellyttää, että pääomatavaroiden viejät ja rahoittajat sitoutuvat riskinjakoon. Peruste riskinjakoon käyttämiselle on esimerkiksi silloin, kun viejällä tai rahoittajalla arvioidaan olevan paremmat edellytykset vaikuttaa ostajan tai luotonsaajan maksuhalukkuuteen kuin takaajalla.

Lain 2 a §:n 2 momentin nykyisestä 2 000 miljoonan markan valtuudesta on valtioneuvoston antamien valtuuksien mukaisesti sidottuna 1 350 miljoonaa markkaa Venäjälle ja muihin IVY-maihin, 250 miljoonaa markkaa Baltian maihin ja 350 miljoonaa markkaa Vietnamiin myönnettäviä takuita varten. Kaikki maat, joihin erityisvaltuus riskinottoon on myönnetty, ovat suomalaisille vientiyrittäjille tärkeitä markkina-alueita, joihin vientimahdollisuudet ovat vähitellen kasvamassa. Suomalaisen viennin kannalta on tärkeää pyrkiä valtaamaan markkinoita jo varhaisessa vaiheessa, koska tulevat vientikaupat perustuvat yleensä vakiintuneisiin asiakas- ja kauppasuhteisiin.

Takuukeskus on antanut lainkohdan nojalla vientitakuutarjouksia Venäjälle, Vietnamiin sekä Baltian maihin. Lisäksi takuukeskuksessa on vireillä lukuisia takuuhakemuksia muihin IVY-maihin. Käytännön kokemukset ovat osoittaneet, että vientitakuiden kysyntä kohdistuu eri maissa erityyppisiin hankkeisiin. Teollisuuttaan nykyaikaistavissa maantieteellisesti Suomea lähellä olevissa IVY-maissa on kysyntää kone- ja laitetöimityksille, etäisemmissä maissa toteutetaan keskisuuria infrastruktuuriprojekteja kuten esimerkiksi sähköistys- ja juomavesihankkeita. Lainkohdan puitteissa takuukeskus takaa

Venäjälle myös lyhyen maksuajan ostaja- ja pankkiriskejä.

Vientiä harjoittavien yritystemme tasaveritaisen kilpailuaseman turvaaminen edellyttäisi ainakin tässä esityksessä ehdotetun tasoista valtion myötävaikutusta vientiin liittyvään riskinottoon. Erityisriskinottovaltuuden myötävaikutuksella saavutetuilla yksittäisillä vientikaupoilla ja markkina-asemilla arvioidaan olevan myönteisiä vaikutuksia suomalaisten yritysten kilpailukyvyyn kehittymiseen ja siten myös niiden kykyyn ylläpitää ja luoda työpaikkoja.

Takuukeskuksessa noudatettavan käytännön mukaan 2 a §:n puitteissa taattavien hankkeiden kotimaisuusasteen tulee olla korkea, noin 70—80 prosenttia vientikaupan arvosta.

Suomen vientiteollisuuden vahvimmat toimialat ovat sektoreilla, joissa yksittäisten hankkeiden koko on normaalisti varsin suuri, esimerkiksi puunjalostus-, telejärjestelmä-, voimalaitos- ja kaivoshankkeet. Nykyinen 2 000 miljoonan markan enimmäisvastuun raja on varsin alhainen verrattuna vireillä oleviin vientiyrittäjien hankkeisiin. Suurten hankkeiden rahoitusneuvottelut edistyvät hitaasti, mutta pelkästään lähiaikojen vientihankkeiden rahoituksen takaamiseksi Venäjällä tarvittavan erityistakuuvaltuuden määräksi arvioidaan 3 000—4 000 miljoonaa markkaa, mikäli Venäjän talousuudistus ja siellä toimivien yritysten suunnitelmat etenevät suotuisasti. Suomen ja Venäjän välillä on käyty neuvotteluja merkittävästä puiteluottojärjestelystä Venäjän valtion takauksella. Tämä järjestely on otettu huomioon mainittua arviota laadittaessa. Jotta erityisriskinottovaltuuden raja ei muodostuisi Suomelle tärkeän vientikaupan esteeksi, enimmäisvaltuutta ehdotetaan (3 §:n 2 momentti) korotettavaksi 2 000 miljoonasta markasta 4 000 miljoonaa markkaan.

Valtuus olisi tarkoitus kohdistaa valtioneuvoston päätöksen mukaisesti IVY-alueelle. Lain 2 a §:n 2 momentin mukaisia valtuuksia on edelleen perusteltua käyttää esimerkiksi yrityksiin liittyvissä ostajariskeissä, investointihankkeisiin liittyvissä isoissa ja pitkäaikaisissa pankki- ja projektiriskeissä, kohdevaltion takuulla toteutettavia suureneja riskejä harkittaessa samoin kuin lyhyen maksuajan luottoriskitakuiden yhteydessä normaalin ostajaan liittyvän kaupallisen riskin arviointiin liittyvien epävarmuuksien vuoksi.

1.5. Vientitakuulain kokonaistakuuvastuun enimmäismäärän korottaminen

3 §:n 2 momentti. Vientitakuulain 3 §:n 2 momentissa säädetään vientitakuulain nojalla myönnettäviä takuita koskevaksi valtion kokonaistakuuvastuun enimmäismääräksi 45 000 miljoonaa markkaa. Tätä kokonaistakuuvastuuta laskettaessa otetaan huomioon muiden kuin valmistuskustannusten kohoamisesta aiheutuvan tappionvaaran varalta annettujen takuiden osalta voimaan tulleiden vientitakuiden aiheuttama takuuvastuu taatun pääoman osalta kokonaisuudessaan ja sitovien takuutarjousten aiheuttamasta takuuvastuusta taatun pääoman osalta puolet. Valmistuskustannusten kohoamisesta aiheutuvan tappionvaaran varalta myönnettyjen takuiden eli niin sanottujen K-takuiden osalta otetaan takuuvastuuta laskettaessa huomioon ennakoitavissa olevasta kotimaisesta kustannustason noususta aiheutuva, voimassa oleva takuita koskeva arvioitu kokonaisvastuu. K-takuita ei ole nykyisin voimassa. Vastuun laskemisessa käytetään Suomen Pankin ilmoittamaa takuun myöntämispäivän kurssia.

Takuuden kysyntä on lisääntynyt merkittävästi viime vuosina. Tähän on vaikuttanut ensinnäkin projektirahoituksen osuuden kasvaminen taloudellisesti kehittyneiden kehitysmaiden teollisissa ja infrastruktuuri-investoinneissa. Projektirahoitus käsitteenä ei ole vakiintunut eikä siitä ole olemassa yhtä hyväksyttyä määritelmää. Projektirahoituksena hankkeelle myönnettävä rahoitus perustuu pääosin siihen, että hankkeen tuloksena syntyvän liiketoimintakokonaisuuden tai perustettavan yrityksen arvioidaan voivan kattaa rahoitus-, valuutta- ja pääomakustannuksensa liiketoiminnan tuotoilla. Kansainväliset pankit ovat osallistuneet projektirahoitusrakenteella erityisesti voimalaitos-, televerkko- ja kaivoshankkeisiin. Yleensä eri valtioiden takuulaitokset ovat jakaneet hankkeiden sijaintimaahan ja valuutankäyttöön liittyvät poliittiset riskit vientitoimitusten mukaisessa suhteessa. Toiseksi projektirahoitus pohjalla on ryhdytty luotottamaan Venäjän teollisuuden ja infrastruktuurin nykyaikaistamista. Toistaiseksi kansainväliset rahoittajat ja eräät suuret maat ovat luottaneet merkittäviä projektirahoitus pohjaisia hankkeita Venäjällä, mutta voidaan arvioida, että yksityiset rahoittajat tulevat laajentamaan huomattavasti projektirahoitusrakenteella toteutettavien hankkeiden määrää Venäjälle. Kyseeseen

tulevat silloin muun muassa normaalien ostajaluottotakuiden käyttö venäläisten valuuttaa ansaitsevien suuryhtiöiden hankkeissa tai entisten valtion laitosten investoinneissa. Myös pelkän poliittisen riskin kattavien investointitakuiden käytön arvioidaan yleistyvän Venäjän rahoitusmarkkinoiden kehityksessä ja lainsäädännön muuttuessa markkinatouteen soveltuvaksi.

Sekä projektirahoitus että Venäjän kaupan takuukysyntä merkitsevät, että takuiden kohteena olevat yksittäiset hankkeet ovat kooltaan suuria. Tästä johtuen olisi perusteltua, että myös kokonaistakuuvastuun enimmäismäärää korotettaisiin. Koska erityisriskinottovaltuuden enimmäisraja ehdotetaan korotettavaksi 4 000 miljoonaa markkaan, ehdotetaan takuukeskuksen kokonaisriskinottoa säätelevää enimmäisvastuurajaa korotettavaksi vastaavasti 2 000 miljoonalla markalla jotta takuukeskukselle turvattaisiin riittävät mahdollisuudet myöntää vientitakuita normaalin riskinoton perusteella. Takuukeskuksen mahdollisuuksia tarjota vientitakuita taloudellisesti kehittyneisiin kehitysmaihiin ja OECD-maihiin ei tulisi vähentää lain mukaisia erityisriskinottovaltuuksia lisättäessä.

Jotta takuukeskus ei joutuisi rajoittamaan normaalia vientiin liittyvää riskinottoaan ja siten hidastamaan Suomen viennin myönteistä kehitystä, ehdotetaan lain 3 §:n 2 momenttia muutettavaksi siten, että takuukeskuksen vientitakuutoiminnan kokonaisriskinottoa säätelevä enimmäisvastuuraja korotettaisiin 45 000 miljoonasta markasta 47 000 miljoonaa markkaan.

1.6. Investointitakuita koskeva enimmäisvaluutus

3 §:n 2 momentti. Lain 2 b §:n mukaisia investointitakuita on perinteisesti käytetty ulkomaille tehtävään sijoitukseen liittyvien poliittisten riskien kattamiseen. Kiinnostus investointitakuita kohtaan on kasvanut huomattavasti viime vuosien aikana. Perusteena tähän on ollut muun muassa kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden merkittävä rakenneuutos kehitysmaarahoituksessa, investointitakuiden laajentaminen kattamaan myös pankkilainojen poliittisia riskejä sekä rahoitusmarkkinoilla kehiteltyt uusiin investointitakuisiin soveltuvat rahoitusmuodot. Investointitakuu tulee yhä useammin korvaamaan perinteisen vientitakuun ulkomaisen hank-

keen rahoitusjärjestelyjen poliittisten riskien suojauskeinona.

Voimassa olevassa laissa investointitakuiden myöntämismäärä on 1 000 miljoonaa markkaa. Takuukeskukselle esitettyjen alustavien tiedustelujen perusteella hankkeet, joihin investointitakuu soveltuu, ylittäisivät yhteismäärältään jo tällä hetkellä huomattavasti voimassa olevan lain mukaisen investointitakuita koskevan enimmäisvaltuuden. Edellä esitetyistä syistä johtuen ehdotetaan, että investointitakuiden myöntämismäärä erillinen rajoitus poistettaisiin laista ja, että investointitakuita voitaisiin myöntää vientitakuulain kokonaisvaltuuden puitteissa silloin kun investointitakuu soveltuu kulloisenkin hankkeen poliittisten riskien suojaukseen paremmin kuin muut takuuvaihtoehdot.

2. Esityksen vaikutukset

Ehdotetuilla muutoksilla ei arvioida olevan merkittäviä organisatorisia vaikutuksia Valtiotakuukeskuksen toiminnalle.

Vientitakuutarjouksia oli voimassa 1 päivänä syyskuuta 1997 noin 10,3 miljardin markan arvosta ja takuita oli voimassa vastaavana ajankohtana noin 18,9 miljardia markkaa.

Ehdotetusta takuuvalluuden korottamisesta takuukeskukselle mahdollisesti aiheutuvien takuutappioiden määrää on mahdollon arvioida etukäteen. Takuukeskuksen on toiminnassaan pyrittävä itsekannattavuuteen. Vuosina 1992—1997 takuukeskus on 1 päivänä syyskuuta 1997 saakka laskettuna maksanut vientitakuukorvauksina noin 7,5 miljardia markkaa sekä saanut takaisinperittyinä varoina noin 3,6 miljardia markkaa ja takuumaksutuloina 806 miljoonaa markkaa.

Lain 2 a §:n 2 momentin nojalla myönnettäviin takuisiin liittyy poikkeuksellisen suuria riskejä. Takuut myönnettäisiin valtioneuvoston antaman valtuuden nojalla tilanteissa, joissa takuukeskuksen tekemän riskinarvioinnin lopputulos yksin ei puolla lisäriskinottoa kulloiseenkin kohdemaan. Valtuuden myöntävaikutuksella saavutetuilla yksittäisillä vientikaupoilla ja markkina-aseilla arvioidaan kuitenkin olevan myönteisiä vaikutuksia suomalaisten yritysten kilpailukykyyn kehittämiseen ja siten myös niiden kykyyn ylläpitää ja luoda työpaikkoja.

Erityisvaltuuden nojalla myönnettävät ta-

kuut lisäävät aluksi takuumaksutuloja, koska myönnettävien takuiden määrä kasvanee. Vastaavasti takuumaksut pyritään asettamaan normaalia tasoa korkeammiksi ottaen huomioon kuitenkin kansainvälinen kilpailutilanne kohdemaan vientikaupoissa ja yksittäisten takuiden hinnoitteluun kulloinkin vaikuttavat seikat. Tappionvaaran mahdollinen toteutuminen luonnollisesti lisääisi puolestaan korvausmenoja.

Takuukeskus seuraa lain 2 a §:n 2 momentin nojalla myönnettyistä takuista saattavia takuumaksuja, -korvauksia ja vastuita erillään muista vientitakuista. Kyseisiä vientitakuuvastuita oli 1 päivänä syyskuuta 1997 voimassa 572 miljoonaa markkaa mukaan lukien takuutarjoukset. Korvauksia ei takuiden perusteella ole toistaiseksi maksettu.

3. Asian valmistelu

Esitys perustuu Valtiotakuukeskuksen esitykseen. Se on valmisteltu virkatyönä kauppa- ja teollisuusministeriössä yhteistyössä takuukeskuksen kanssa. Esityksen valmistelu yhteydessä kauppa- ja teollisuusministeriö on pyytänyt lausunnot ulkoasiainministeriöltä ja valtiovarainministeriöltä. Ulkoasiainministeriö tukee lausunnossaan esitystä. Valtiovarainministeriön lausunnossa esitetyjä huomautuksia on pyritty mahdollisuuksien mukaan ottamaan huomioon esityksen valmistelussa.

4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Vientitakuulaki on aikanaan ilmoitettu olemassa olevana tukiohjelmalla Euroopan vapaakauppaliiton (EFTA) valvontaviranomaiselle ESA:lle (Efta surveillance Authority). Suomen liityttyä EU:n jäseneksi valtion tukien valvonta on siirtynyt EU:n komissiolle. Koska esityksellä ei ole tarkoitus muuttaa lain aineellisia säännöksiä, lainmuutosta ei ole tarpeen ilmoittaa komissiolle.

Euroopan yhteisöjen komissio on valmistanut direktiiviehdotuksen keskipitkän ja pitkän maksuajan takuutoiminnan harmonisointiseksi (Ehdotus neuvoston direktiiviksi keskipitkän ja pitkän ajan liiketoimien vientiluottovakuutusta koskevien keskeisten säännösten yhdenmukaistamisesta KOM(97)264). Ehdotuksen käsittely on

edennyt varsin pitkälle. EU:n jäsenvaltioilla arvioidaan olevan valmiutta hyväksyä ehdotus, jolloin direktiivi voisi tulla voimaan lähivuosina, jopa vuoden 1998 aikana. Esityksessä ehdotetut vientitakuulain muutokset ovat direktiiviehdotuksen linjausten mukaisia.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

vientitakuulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 14 päivänä syyskuuta 1962 annetun vientitakuulain (479/1962) 2 §:n 1 momentin 4 ja 4 a kohta sekä 3 §:n 1 ja 2 momentti

sellaisina kuin ne ovat, 2 §:n 1 momentin 4 kohta laissa 112/1989, 2 §:n 1 momentin 4 a kohta laissa 505/1990, 3 §:n 1 momentti laissa 22/1974 ja 3 §:n 2 momentti laissa 1141/1993, seuraavasti:

2 §

Valtion vientitakuu viennin yhteydessä mahdollisesti syntyvän tappion korvaamiseksi voidaan myöntää:

4) luoton vakuudeksi pankille tai muulle luotonantajalle taikka vastavakuudeksi luoton takaajalle, milloin luotto on myönnetty viejälle viennin tai 3 kohdassa tarkoitetun markkinoimistoimenpiteen rahoittamista varten, taikka vientituotteen ostamista varten ulkomaiselle tilaajalle tai muulle velalliselle, taikka 8 kohdassa tarkoitetuksi vakuudeksi tilaajalle tai mainitussa kohdassa tarkoitetun vakuuden vastavakuudeksi vakuuden antajalle;

4 a) pankille, joka vahvistaa tai muulla tavalla kattaa tilaajan puolesta avatun remburssin tai tilaajan puolesta annetun muun vastuusitoumuksen.

3 §

Vientitakuu voi kattaa viennin yhteydessä syntyvän tappionvaaran kokonaisuudessaan tai osittain. Vientitakuu voidaan antaa omavalkaisena takauksena, täytetakaueksena tai muuna vastuusitoumuksena.

Tämän lain nojalla myönnettyjen takuiden yhteenlaskettu takuuvastuu saa nousta enintään 47 000 miljoonaan markkaan. Edellä 2 a §:n 2 momentissa tarkoitettujen takuiden takuuvastuu saa kuitenkin nousta enintään 4 000 miljoonaan markkaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Helsingissä 31 päivänä lokakuuta 1997

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Kauppa- ja teollisuusministeri *Antti Kalliomäki*

Laki

vientitakuulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 14 päivänä syyskuuta 1962 annetun vientitakuulain (479/1962) 2 §:n 1 momentin 4 ja 4 a kohta sekä 3 §:n 1 ja 2 momentti

sellaisina kuin ne ovat, 2 §:n 1 momentin 4 kohta laissa 112/1989, 2 §:n 1 momentin 4 a kohta laissa 505/1990, 3 §:n 1 momentti laissa 22/1974 ja 3 §:n 2 momentti laissa 1141/1993, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

Valtion vientitakuu viennin yhteydessä mahdollisesti syntyvän tappion korvaamiseksi voidaan myöntää:

4) luoton vakuudeksi pankille tai muulle luotonantajalle taikka vastavakuudeksi luoton takaajalle, milloin luotto on myönnetty viennin tai 3 kohdassa tarkoitetun markkinoimistoimenpiteen rahoittamista varten, taikka vientituotteen ostamista varten ulkomaiselle tilaajalle tai muulle velalliselle, taikka 8 kohdassa tarkoitetun vakuuden vastavakuudeksi vakuuden antajalle;

4 a) pankille, joka vahvistaa tilaajan puolesta avatun remburssin;

4) luoton vakuudeksi pankille tai muulle luotonantajalle taikka vastavakuudeksi luoton takaajalle, milloin luotto on myönnetty viejälle viennin tai 3 kohdassa tarkoitetun markkinoimistoimenpiteen rahoittamista varten, taikka vientituotteen ostamista varten ulkomaiselle tilaajalle tai muulle velalliselle, taikka 8 kohdassa *tarkoitetuksi vakuudeksi tilaajalle* tai *mainitussa kohdassa tarkoitetun* vakuuden vastavakuudeksi vakuuden antajalle;

4 a) pankille joka vahvistaa *tai muulla tavalla kattaa* tilaajan puolesta avatun remburssin *tai tilaajan puolesta annetun muun vastuusitoumuksen*.

3 §

Vientitakuu myönnetään vain osalle viennin yhteydessä syntyvästä tappionvaarasta. Lain 2 §:n 4 kohdassa tarkoitettu takuu voi kuitenkin korvata luotonantajalle aiheutuvan tappion kokonaan.

Tämän lain nojalla myönnettyjen takuiden yhteenlaskettu takuuvastuu saa nousta enintään 45 000 miljoonaan markkaan, *kuitenkin siten, että* 2 a §:n 2 momentissa tarkoitettujen takuiden takuuvastuu saa nousta enintään 2 000 miljoonaan markkaan ja 2 b §:ssä tarkoitettujen takuiden takuuvastuu enintään 1 000 miljoonaan markkaan.

3 §

Vientitakuu voi kattaa viennin yhteydessä syntyvän tappionvaaran kokonaisuudessaan tai osittain. Vientitakuu voidaan antaa omavalkaisena takauksena, täytetakauksena tai muuna vastuusitoumuksena.

Tämän lain nojalla myönnettyjen takuiden yhteenlaskettu takuuvastuu saa nousta enintään 47 000 miljoonaan markkaan. *Edellä* 2 a §:n 2 momentissa tarkoitettujen takuiden takuuvastuu saa *kuitenkin* nousta enintään 4 000 miljoonaan markkaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

